

EDUCAȚIUNE ȘI CULTURĂ – de Mihai Eminescu

De maghiari nu ne-am temut neциodată. Ei sînt prea barbari pentru de-a ne putea înghiți. Ei sînt ca piatra ce apasă, nu

ca soarele ce absoarbe. Espuși soarelui, el ne-ar fi absorbit și ne-ar fi prefăcut în raze de-ale sale, raze splendide însă solare. Dacă germanismul ar fi pătruns cu dulceața luminelor, nu cu asprimea dominării în valurile poporului, noi pînă azi eram poate germani, căci farmecul culturii e cel mai mare farmec. Dar te pomenești că între noi și cultura germană se pune piatra cea brută și scorboroasă a maghiarismului, ea apasă pe noi cu greu, numai că noi nu ne vom da îndărăt, pentru că nu putem. Impenetrabilitatea corpului fizic nu permite ca în unul și același loc să stea două corpuri deodată; ce minune dar dacă impenetrabilitatea corpului nostru moral nu cedează nici un atom al ființei sale corpului străin ce apasă asupra-ni? Noi avem toți cauza de-a mulțumi maghiarilor pentru apăsarea lor, căci ei ne-au deșteptat ca și cum ai deștepta pe-un om ce doarme lîngă o prăpastie c-o lovitură de cnută.

Dar să venim la obiectul nostru.

E multă diferență între educațiune și cultură. Așa d.e. educațiunea străină implică spirit străin – cultura străină ba. Educațiunea e cultura caracterului, cultura e educațiunea minții. Educațiunea are a cultiva inima și moravurile, cultura are a educa mintea. În fine un om bine educat, cu inimă, caracter și moravuri bune, poate să fie c-un cerc restrîns de cunoștințe, pe cînd, din contra, cultura, cunoștințele cele mai vaste pot să fie coprinse de un om fără caracter, imoral, fără inimă.

Cultura străină ca atare nu poate strica pe om pentru că trece prin prisma unui caracter, a unei inimi deja formate; educațiunea, creșterea cade însă în periodul acela al vieții omenești cînd inima neformată încă a omului seamănă unei bucăți de ceară în care poți imprima ce vrei. Cînd inima cu vîrsta se-mpietrește, atunci n-o mai poți îndrăpta, o poți numai rumpe.

De aceea ne temeam mai mult de școalele populare maghiare

decît de Dieta lor, de miniştrii lor, de honvezii lor. Dieta, miniştrii şi honvezii se duc, omul rămîne. Pe acest om ce rămîne voiam a-l şti asigurat; şi el e asigurat prin datoria cea mare a statului, care nu are de unde clădi şcoale populare; cînd va avea de unde, atuncea poporul le va respinge cu conştiinţa şi cu braţul. Educaţiunea străienă implică spirit străin, şi un corp coprins de spiritul străin e asemenea unei pietre desprinse din zid. Ea aparţine zidului prin destinaţiunea ei, însă spiritul străin al atracţiunei pămîntului o face să cadă. Căzînd la pămînt ea încă nu e pămînt, cum românul renegat nu e încă ungar, cumcă evreul botezat nu e încă creştin. Abia dizolvîndu-se în pulbere devine pămînt, cum ovreiul abia în nepoţii lui devine creştin, cum renegatul abia în nepoţii lui devine ungar. Factorul infectat de străinism e o mortăciune morală a corpului, ce mirare dar cumcă inamicii noştri aşteaptă să cadă mortăciunile corpului nostru, ca din ele să-şi constituie pe al lor. Numai că s-au înşelat amar inamicii noştri. Ei gîndeau că ni e mort corpul şi începuse a tăia din el cu cuţitul. Dar corpul nostru nu era mortăciune, ci numai amorţit, vorbe de-aceeaşi rădăcină, deşi nu cu-acelaşi înţeles. Corpul amorţit e un corp viu, sănătos, numai că starea lui e anormală; inima a încetat de a fi centru pentru unele din extremităţi; ci prin o mişcare cît de-nceată dar continuă partea amorţită intră iar în comunicaţiune cu inima, care bate voioasă şi repede, bate cît trăieşte.

Renegaţii sînt veninul pe care natura binefăcătoare l-a depărtat din corpul nostru. Fericire e că lamura aurului nostru e însemnată pe lîngă zgura ce-am putut-o lepăda fără ca să ni pese. Am rîs totdeauna de-ncercarea de-a rea duce în sînul naţiunei pe renegaţi. S-au dus? Cu-atît mai bine, era mai rău de rămîneau. La noi era un rău şi e o fericire că în mînele duşmanilor ei sînt asemenea un rău. Ei sînt boala lor cea ascunsă, dar cronică. Răi naţionalişti, ei sînt răi servitori. Maşine oarbe şi materialiste, ei lovesc 8 fără raţiune. Toată iarna corpul e sănătos, faţa roşie. Vine

primăvara și buba venerică împlă părțile cele mai nobile ale corpului, ochii, gura, nasul, și pătrunde pînă-n creieri, rozînd pînă și oasele craniului. În curînd capul națiunii ungurești nu va fi decît un monstru urîcios și plin de bube – un cap incurabil. În fine românii naționaliști vor lucra spre binele nostru, românii renețați, fără să vrea chiar, spre răul inamicilor noștri. Să vină numai primăvara libertății noastre, și-apoi veți vedea.

O repetăm cumcă nu înțeleg neci ungurii măcar cît bine ne-au făcut și ni fac prin apăsarea lor. Ei ne deschid ochii, ei fac să ne concentrăm în noi, în sufletul nostru, să ne vrem pe noi înșine înaintea orcărui; asemenea ariciului care, făcîndu-se vălătuc, arată în toate părțile sale ghimpii, pe cînd inima-n el trăiește. Apăsați voi! – apa nu cedează apăsării, cu cît mai mult o națiune. Din contra, ea crește ca îmflată de puteri nevăzute, se va îmfla și, zvîcnind, va răsturna piatra din fruntar spre a se înălța un alt soare, soarele de diamant al Orientului în fața soarelui celui de foc al Occidentului. Apăsați voi! Pînă ce ura noastră pentru voi nu va mai fi un simțămînt ci o rațiune, nu psihologie ci logică. Și e teribilă ura cea surîzîndă a logiceii – ea [e] justificată, căci e justiția. Este ura surîzîndă, ura sclavului față cu tiranul său, este condițiunea legată de tranzacțiunile dintre unul și altul.

De-aș trăi în Rusia și poporul, într-un moment generos, ar închide tiranii spre a-i decapita, de n-ar găsi carnefice m-aș face eu! Cine mi-ar imputa-o de crimă? Cine-ar putea zice că nu-mi împlinesc datoria? Și oare moartea în rezbel are de bază ura simțămîntului [?]. Desfid pe cineva de-a-mi arăta altfel de cazuri decît excepționale. E o ură logică. Te ucid ca să nu mă ucizi. Trebuie să pieri ca să exist eu. Prefer lupta în locul unei dreptăți nedrepte; prefer de-a muri în loc de-a deveni maghiar. Cine mi-o poate ținea de rău dacă voi ca și copiii mei să fie ca mine de români. Guvernul? Nu-l recunosc de competente. El are a-și regula trebile lui, ordinea

publică, nu limba și religiunea copilului meu; are de-a surveghia referințele dintre el și persoane străine lui, nu caracterul lui propriu sau pe el însuși nepus în referință cu elementele străine lui. Și când eu plătesc pentru școală, datoria mea implică dreptul de-a cere cum să fie instruit. Și eu cer să fie instruit în limba mea și numai în limba mea, nu și în limba mea. Gimnaziile de stat din Transilvania ar trebui să fie române, căci românii le susțin cu birul lor amar, pe care-l storc pietrei și costișelor cu cari i-a-mproprietărit o dreptate 19 nedreaptă. Veni-va vremea și a dreptății celei drepte.

În fine, dacă vre-un domn de naționalitate maghiară mi-ar face pînă și onoarea reflexiunei, declar a priori că m-ar pune într-o pozițiune șoadă, căci nu știu ungurește, nu m-am silit să-nvăț frumoasa limbă asiatică, căci îmi mai plăcea barbara limbă italiană d.e. în locul melodioasei, dulcei, molatecei limbe maghiare. Aș fi putut s-o învăț ca să mîngăi tigresa, dar prefer a o ucide. Ca origine, ca limbă, ca cultivabilitate chiar ne simțim prea mult superioritatea asupra cultei națiunii maghiare, cu oculțele sale bande cari pradă ziua-n amiaza mare pînă și drumuri de fier. Noi nu ne pretindem culți, ci numai cultivabili, nu avem pretențiuni mari noi ieștia. Am dormit cam mult ce-i drept, doi evi și mai bine, dar somnul nostru a fost sănătos și ne simțim minunat de bine, încît ne credem [în stare] a întreprinde lupta existenței noastre și cu națiunii maghiare, nu numai cu una. După noapte vine și ziua, vine pentru că trebuie să vină. Și dacă somnul nostru a fost lung, cu-atît mai puternică va fi manifestațiunea vieții noastre. E pietroasă și-ncovoiată calea dreptății, dar e sigură. Știu că ne-ați închide gura de-ați putea fără ca să vă scuipați vouă însăși în față, dar nu veți închide-o și vom protesta mereu, nu vom [fi] cu toții decît un protest personificat. Nu se ucid lesne națiunile, domnii mei, și mai cu samă cea română nu.

MIHAI EMINESCU
OPERA POLITICA

1870 – 1877

ALBINA, FAMILIA, FEDERATIUNEA, CONVORBIRI LITERARE, CURIERUL
DE IASI

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1980

Pag. 286

Mihai-Eminescu.Ro